

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת וישלח תשע"ה שנה ד' גליון 163
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: "יש לי רב" התנא רב מכניע את קליפת עשו

במים כל ימיהם ועם זאת הם צמאים לכל טיפה חדשה היורדת מן השמים, וכדברי המדרש (בר"ר צז): מה דגים הללו גדלין במים, כיון שיורדת טיפה אחת מלמעלה מקבלין אותה בצמאון כמו שלא טעמו טעם מים מימיהם, כך הן ישראל גדלין במים בתורה, כיון שהן שומעין דבר חדש מן התורה, הן מקבלין אותו בצמאון כמי שלא שמעו דבר תורה מימיהם. ע"כ.

המלמד רצה להורות וללמד את התלמיד, עם ישראל צמא לתורה ולכל דבר חדש מן התורה ואף פעם לא אומרים די, אף פעם לא אומרים: למדתי מספיק. הנה קח לך דג זה שיעזור בך את הצימאון לתורה, וכך תחזור ללמוד בצימאון ובשקיקה.

והנה מצינו כי חתימתו של התנא רב היתה ציור של "דג" (גיטין לו. פז: ובספרי נחלת שדה פרשת ויחי אות ט"ז ביארנו שהיה זה כסמל על שלא שח שיחה בטילה כל ימי חייו. יער"ש), מחמת שרב התרגש כל כך מהנהגה זו של המלמד, אימץ לעצמו חתימה בציור של דג, כדי לזכור תמיד הנהגה זו.

עשו הרשע מגיע עם ארבע מאות איש עמו, במאמר על הלל הזקן הרחבנו כי המספר "ארבעים" מורה על שלמות, לפי זה יש לומר כי המספר ארבע מאות מורה על עודף שלימות, כלומר, עשו הרשע בא אל ילדי ישראל ורוצה לפגוע בלימודם וזאת על ידי שהוא מכניס בלבם ובמחשבתם, כי הם שלמים ולמדו די והותר ואין להם צורך עוד ללמוד ולהחכים.

כנגדו עומד המלמד תינוקות ודגים בידו להוכיח כי אין בית מדרש ללא חידוש ותמיד יהיו דברים חדשים.

בזה נבין המעשה המובא בעירובין (נד:), רב פרידא היה לו תלמיד אחד שהיה שונה לו ארבע מאות פעמים וגמר ולמד, יום אחד ביקשו אותו לדבר מצוה – שנה לו, ולא למד. אמר לו: הפעם מה שונה. אמר לו: מאותה שעה שאמרתי לאדוני שיש דבר מצוה, הסחתי דעתי, בכל שעה אמרתי, עכשיו עומד אדוני, עכשיו עומד אדוני.

אמר לו: תן דעתך ואלמד אותך. חזר ושנה לו ארבע מאות פעמים נוספות.

"וישא יעקב את עינו וירא והנה עשו ועמו ארבע מאות איש".

יש להבין מדוע בחר עשו לקחת עמו ארבע מאות איש?

כמו כן מצינו שנכדו של עשו הרשע – עמלק, הזכר אצלו המספר ארבע מאות. כפי שמובא במכילתא (פרשת בשלח י"ז ח') ארבע מאות פרסה פסע עמלק ובא ונלחם עם ישראל. ע"כ.

וכדי לבאר יש להקדים מעשה המובא במסכת תענית (כד.), שבזמן התנא רב אירעה עצירת גשמים, רב ציוה לגזור תענית כהלכה ולא נענו, ורק כאשר ניגש לפני התיבה שליוח ציבור ופנה בתפילה ותחינה לבורא עולם, מיד כשהתחיל לומר "משיב הרוח" התחילה הרוח לנשוב, ואילו כשאמר "מוריד הגשם", כבר התחיל הגשם לרדת... הנה באה לה הישועה שציפו לה זמן רב.

הדבר היה לפלא אף בעיני רב שהיה מנהיג הדור ורבן של כל בני הגולה (רש"י ביצה טז.), הוא שאל את האיש למעשיו, והלה אמר לו: "אני מלמד תינוקות, ולתלמידים שלהוריהם אין אפשרות לשלם, איני נוטל מהם שכר". וכאן המשיך המלמד לתאר את הנהגתו הנפלאה עם תלמידיו. "יש לי בריכה של דגים ונער שאינו רוצה ללמוד אני 'משחד' אותו ונותן לו מדגים אלה. משתדל לסדר לו שוב את משנתו ו"מפייס" אותו עד שחוזר ללימודו מרצונו".

לתפילת תענית ציבור היו שולחים שליח ציבור ש"מטופל במשפחה ואין לו – וביתו ריקם" (תענית טז.), אותו מלמד שבחרו בשעת עצירת גשמים, הרי דחוק היה במצבו, ועם זאת לא נטל תשלום מהורים שקשה היה עליהם לשלם, ונוסף על כך אף בריכה של דגים היתה לו שמהם היה נותן לתלמידיו.

ולכאורה, הרי בימים ההם היו מצויים ממתקים לילדים, קליות ואגוזים, פירות ומיני מתיקה, כפי שמוצאים זאת במקורותינו. אמנם מלמד זה בחר דוקא לתת לתלמידיו דגים מהבריכה כדי ללמדם, ראו נא את הדגים, הם חיים

ובספר עמודיה שבעה (עמוד השני פחד יצחק אות י"ב) מבאר בדרך זו את דברי המדרש (בר"ר סג, ח): כיון שראה שמואל את דוד אדמוני... נתיירא ואמר: אף זה שופך דמים כעשו. אמר לו הקב"ה: עם יפה עיניים וכו'. ולפום ריהטא איך עולה על הדעת שיהא ח"ו דוד דומה לעשו? ועם מה שנאמר יובן, כי אחרי שעשו ירש מקום דוד חשב שהוא דומה לו. ע"כ.

נמצא כי דוד המלך מכניע את עשו הרשע. משום כך בחר ארבע מאות ילדים דייקא כדי להכניע את ארבע מאות כוחות הטומאה של עשו הרשע.

"להתענג בתענוגים"

יישר כח לאלפי המאזינים אשר הפכו
זמן מבזבז של הליכה או המתנה בתור,
לזמן יקר של תורה והתעלות...

עם סיום החודש הלועזי, התבשרנו
ממנהלי קו הטלפון כי החודש הזה
נוספו אלפי מאזינים חדשים לקו
שיעורי התורה של הרב איתי חיים
בן אהרן שליט"א, והפכו שעה
אבודה לשעה של נצח נצחים – – –

יה"ר שזכות לימוד התורה תעמוד
לנו ולכל כלל ישראל, להגנה
ולשמירה, ולא נדע עוד צער.

בואו והצטרפו גם אתם והעדיפו לנצל
את זמנכם לשמיעת שיעורי תורה...

התקשרו לטלפון שמספרו:

050-4133783

**במחיר שיחה סלולארית רגילה, חינם
לבעלי מסלול 'ללא הגבלה'.**

(לשיעורים על פרשת וישלח הקישור: 118)

הכניסו המספר לאנשי הקשר שלכם, ותהיו
בקשר...

יצאה בת קול ואמרה לו: נוח לך שיוסיפו לך ארבע מאות
שנים, או שתזכו אתה ובני דורך לעולם הבא? אמר רבי
פרידא: שנזכה אני ובני דורי לעולם הבא. אמר להן
הקב"ה: תנו לו זו וזו.

מה הפריע לאותו תלמיד ללמוד? קליפתו של עשו הרשע
המפריע לילד ישראל ללמוד תורה, לכן רב פרידא
שרוצה להכניע את קליפתו של עשו, הוצרך ללמד את
התלמיד ארבע מאות פעם.

ה'חתם סופר' בספרו 'תורת משה' על התורה (סוף פרשת
שמיני) כתב, דמהמעשה של רבי פרידא יש למצוא טעם
למה קרא רב אשי לספרו 'תלמוד', כי רמוז בזה המספר
הראוי לחזור על הלימוד, שכן רמוז בתיבת 'תלמוד' ת'
למוד, כלומר ארבע מאות פעמים יש ללמוד.

ולפי דרכינו יש לומר, שבזה מכניעים את קליפתו של
עשו, שכל הזמן מורה ללומד, כי למד די והותר ואין צריך
לחזור עוד על לימודו, אולם בא רב אשי ואומר להיפך,
חזור וחזור ואפילו ארבע מאות פעם.

ולפי זה יש לומר, התנא "רב" מובא בספר כנפי יונה (ח"ג
סוף סימן ס"ב) שרב הוא רבי אבא הנזכר בזוה"ק וחי ארבע
מאות שנה וכתב הרמ"ע מפאנו בסוף ספר יונת אלים
כתב, שמה שמצינו בכמה מקומות בש"ס (כגון סוכה ז. בבא
מציעא צז.) "שתיק רב", משום שהיה לו תשובה על פי הסוד
שהרי היה מתלמידי רשב"י ונמנע מלגלותה. ובספר שבת
של מי עמ"ס שבת דף פא. מביא רמז לזה רב ר"ת ר' ב'
פעמים היינו ד' מאות וכתב החיד"א בספרו פתח עינים
(ברכות טז:) דרב בתר צלותה התפלל יה"ר שתתן לנו חיים
ארוכים וכו', ואהני ליה שזכה לאריכות ימים]. ויש לפרש,
כי בחיים חיותו ביטל את קליפת עשו הרשע המונה ארבע
מאות כוחות טומאה. וזהו שאמר עשו הרשע: "יש לי רב",
כלומר עתיד לבוא התנא רב, ובכוחו הגדל לבטל את
כוחי הרע.

לכן כאשר עשו הרשע לא יכול לפגוע ב"רב", הוא בוחר
לפגוע בתלמידו רב הונא, וזהו שמצינו בברכות (ה:),
שהחמיצו לרב הונא ארבע מאות חביות של יין.

עוד יבואר על פי דרכינו הגמרא בסנהדרין (כא.) מביאה,
ארבע מאות ילדים היו לו לדוד וכולן בני יפת תואר היו
כו'. ומקשין העולם, דאיך יתכן שהיו לו לדוד ארבע מאות
בני יפת תואר והא יפת תואר מותר רק אחת במלחמה
ולא מצינו שהיה לו לדוד ארבע מאות מלחמות. ונראה
דמשו"ה פירש"י בקידושין (עו:) ילדים, בחורים היו לדוד
בחיילותיו, ולא היו בניו. ע"ש. אמנם ביד רמ"ה (סנהדרין
שם) כתב שהיו בניו ממש, וכתב, הא מילתא ליכא
לאוקמה אלא בארבע מאות נשים ובארבע מאות גדודים
אי נמי בבציר מהכי וכגון דילדן תאומים. ע"ש.

ויש לומר, שמצינו בילקוט ראובני (פרשת תולדות) שדוד
המלך היה ראוי לצאת מיצחק יחד עם יעקב, אלא
שהוצרך הקב"ה להפיס את דעתו של המקטרג נתן לו
הקב"ה את עשו תחתיו.